

„С ГЕОМ НА РЕДУТУ“ ПОД ЗВЕЗДАМА

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.bg.ac.rs

Резиме: Размотрено је и анализирано лирско-поетско стваралаштво десет савремених бугарских песника Евгеније Маринчеве, Рајча Русева Рајсна, Илијане Илијеве, Милче Цветкова, Катје Маринове, Улјане Паскалеве, Ангела Ангелова, Јорданке Брзинске Дандан, Зинаиде Чаушеве, Маје Митове и Петка Недјалкова, са нарочитим нагласком на космичким мотивима у њиховом стваралаштву.

На скупу „Развој астрономије код Срба V“ обухватили смо лирска остварења, надахнута небеским мотивима, плејаде даровитих бугарских песника окупљених око литерарног клуба „С Геом¹ на редуту“, уз већи број фотографија документарне природе. Њихове стихове смо препевали на српски, а уз свакога од њих појединачно, уследила је кратка белешка о понуђеном лирско-поетском остварењу. Неке допуњене фрагменте понудили смо нашим књижевним часописима, који су то прихватили и објавили.²

---

¹Гео Милев (1895-1925) је знаменити бугарски песник. Ларпурлартиста, модерниста уз склоност ка експериментисању. У каснијем периоду, Милев је еволуирао ка марксистичким схватањима и погледима на уметност, у оквиру часописа *Пламък* (Пламичак). У поменутом часопису објавио је револуционарну поему *Септември*, због које је касније прогањан. Он је врло значајан представник књижевне левице, која је тада била присутна и на нашим просторима. У мају 1925, због својих прогресивних схватања и делања, убијен је од стране бугарске полиције. Објавио је више збирки песама, а афирмисао се и као врстан преводилац класичне и модерне поезије, укључујући ту Бајрона, Гетеа, Мајаковског и друге. Дела: *Жестокият пръстен*, *Иконите Спят*, *Антология на жълтата роза*, *Антология на червената роза* и др. *Енциклопедија Лексикографског завода 5*, Загреб 1961, стр. 193.

²М. С. Димитријевић, „Митско-поетска космогонија Маје Митове“, *Луца*, XVIII, бр. 2-3, Суботица 2009, 45-48.

М. С. Димитријевић, „Савремена бугарска поезија“, *Успења*, III, бр. 9, Лесковац 2009, 26-27.

Неко време потом, наставио сам да преводим њихове стихове, које сам читао на заједничким окупљањима у Софији,³ Пловдиву⁴ и Мелнику,⁵ где су се одржавале „Песничке вечери“. У таквим приликама, или после њих, добијао сам нове, објављене и необјављене стихове, шире и песника који не припадају клубу „С Геом на редуту“, а преводио сам оне, који су умени нашли посебан одјек, а нарочито остварења надахнута чарима и лепотама неба.

Овде су представљени нови препеви, настали између два скупа, који ће, надамо се, нашој астрономској и стручној јавности па и шире, пружити прилику да се суочи са једним другим, не научним, већ распеваним лирским виђењем неба и појава на њему, које истражујемо.

На почетку ове мале збирке лирско-поетских остварења, је осам песама талентоване поетесе, која се остварила и као надарени ликовни уметник, чија су дела присутна и у иностраним галеријама.⁶ Њена ликовно-стваралачка концепција види се и из начина како визуелно организује и осмишљава поједине песме, на пример у облику амфоре, уз коришћење наглашенијих графичких елемената, а сваки ред је центриран, тако да читалац поред лирског, посматрајући допадљиве фигуративне облике, има и ликовни доживљај.

Овој поетеси основно и најважније надахнуће пружа слојевита и вишезначна симболика Земљиног пратиоца, кога лирски осликава у најразличитијим видовима од округлог Месеца и његове светлости, преко питања упућених Луни до „математике“ у доба када је пун. Он јој „осветљава (...) мисли“, а када проникне у њих; одговара јој на „на необична питања“, сведок је романтичних љубавника и „сабира два тела и две душе у једно“. О њему каже:

*Наш стари гласник,
помилова ме нежно
и рече ми,
пожелећеш ме.
Пољуби ме вљдушасто
и напусти.
Отишао је код следећих заљубљених.*

Маринчева у своје стихове уноси научне појмове и симболе, попут бисекције угла, симетрале, тригонометријске зависности и логаритмовања;

³Јул 2008, март, септембар-октобар, новембар 2009.

⁴Септембар 2009.

⁵Октобар 2009.

⁶М. С. Димитријевић, „Речитост сликарства, поезије и неимарства Евгеније Маринчеве“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, уредник М. С. Димитријевић, *Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“*, Св. 8, Београд, 2009, стр. 772-773.

па је чини се показала како се може стваралачки спојити математика и поезија. У певању Евгеније Маринчеве, Земљин сапутник се повезује и са симболиком сна (*Треба ми сан*), па и несвесног, узетих као део ноћног живота. Тај ноћни живот и Луна, посебно када је у питању њена светлост, елементи су који припадају незаном и тајновитом (*и пусти Месецу да проникне у твоје мисли*), јер духовни и мисаони свет, посебно када је у питању љубав, јесте у великој мери повезан са имагинативним; и то са маштовитим које егзалтира.⁷ У целини гледано, светковина Месеца у њеном интимистичком певању израз је унутрашњих стања, која се метафорички изражавају кроз његову лепоту, светлост и чаровитост када је пун.

Познати бугарски песник Рајчо Русев Рајсн, за кога „ноћ као древни владар седи / високо и катедрално“⁸ заступљен је са пет песама. Понајвише је лирско-симболички осмишљена прва, под насловом *Путујуће позориште*. За Русева, Земља је „велики циркус“, који диже „своју небеску шатру / у славу Мудрог који има укус / за тај драги и страشان театар“. Песник долази у „звезданим кочијама“, да би одиграо своју улогу, а на крају, Месец који све то прати седећи „на танком облаку“, каже:

*Хвала господо, дођите нам опет –
Радоваћемо се таквој срећи!*

Док другде Земљин сапутник симболизује време које пролази, овде је у непосредној вези са „великим циркусом“, уз напомену да се у осталим приликама повезује са водама, вегетацијом али и човековом судбином. Месечево божанство овде је у знаку сценско-театралног, на путу до сазнања о сопственој вредности.

У песми *Доћи зоро*, песник је призива да га од мрака лекује. У њој, која је увек млада, и никада не умире, види радосни симбол буђења у коме налази спасење, а звезде му показују могући пут и исходиште.

*Показујте, да се не изгубим,
не падајте звезде, јер закасних.*

Илијана Илијева, велики мајстор хаику поезије,⁹ овенчана је бројним књижевним наградама. У њеним кратким строфама, писаним допадљиво лапидарним стилем, присутни су небеско-космички мотиви и симболи.

---

⁷Ж. Шевалије, А. Герберт, *Рјечник симбола*, Загреб 1987, стр. 409-410.

⁸М. С. Димитријевић, „Катедрално озвездање космичке ноћи у поетском стваралаштву Рајча Русева Рајсна“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, уредник М. С. Димитријевић, *Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“*, Св. 8, Београд, 2009, стр. 769-771.

⁹М. С. Димитријевић, „Хаику васељена Илијане Илијеве“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, стр. 780-782.

*Снежне пеге
у осветљеном сунцем
блату – иде пролеће.*

*Месец вршидбу
намеће
дан се смањује.*

Поетеса описује љубав као грех који је „пут за двоје у звездани прах“ и пита се:

*Боже – ако је љубав грех – шта је онда мржња
....
Ако је јабука узрок греха –
Да ли је грех пред свима пут кроз звездани прах.*

А своме вољеном, поетеса жели да да на дар цео Космос.

Илијева показује да су скоро све истинске формуле света – поетске. У песми *Ајнштајнов и-мејл* она тражи „научно доказану лаж“ и сликовито открива да се скоро све догађа у сфери духа са мноштвом симбола, доводећи у везу формулу за релативност, љубав и осећања. Наш знаменити песник Бранко Миљковић је тврдио да се Ајнштајн може препевати, а Илијева открива да се љубав може лирски изјавити уз помоћ Теорије релативности и теорије вероватноће, које се догађају у просторима духовности, храбро истичући да „баш тамо где се прелази у нови ред има нешто апсолутно“.

Прилог краси и пола тучета песама астронома-поете и уваженог научника Милче Кирилова Цветкова, једне од најистакнутијих личности овог књижевног клуба, који стваралачки организује и осмишљава његову делатност.¹⁰ Своју Катју он воли „Увече, када изгреју звезде“, „у Јутро, када Месец нестаје“ и Дању, када она „заслепи Сунце пламено лепотом“.

У песми *Пред звезданим вратима*, Милчо описује песнички сусрет, који је организовао на Астрономској опсерваторији у Софији, једне снежне фебруарске ноћи 2008. године, наглашавајући да „Астроному с лиром машта даје моћ“. Песници су отворили „звездана врата Опсерваторије“

*И стоје на прагу Вационе бездна,
Загрљени певају и слушају звезде.*

Песник пита „Ко с гитаром пева звезда серенату?“ и у тај круг укључује судбоносну самотност на свету, а све то опет повезује атмосфера вечери, млад месец и „тамна, тамна ноћ“. У хладовитом зимском дану у сали види „заснежене поете“, који седају тихо, очарани астралним пространством и „певају о звездама куплете“. Из целине певања Милче Цветкова зрачи

---

¹⁰М. С. Димитријевић, „Распевани астроном и лирски визионар Милчо Кирилов“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, стр. 765-769.

животворност и непосредна веза са оним дневним, људски постојаним али и небески уноситим.

Цветков надахнуто пева о „нارانцастом небу“, које види у јутарњем тенутку, заједно са метафоричном претставом ветра који му дарује коња и рашчупаним птицама. „Овога јутра небо је наранцасто као ђивот било. / у коме није злато већ љубав.“ Његова вољена поистовећује се са тим пролећним небом, па је, као и те васионске просторе, види сву наранцасту.

Зелено писмо Лорки асоцира на чувену песму *Романса месечарка*, из циклуса *Цигански романсеро* (1924-1927). Наш песник у самом наслову истиче *зелено* и песму завршава апострофирањем верзалом поменуће боје. Често се цитирају Лоркини стихови „Зелено, волим те зелено“, ¹¹ где он помиње велике звезде од иња, што је све могло да има одјек у Милчовим стиховима. Ова два песника обузета су зеленим, понајвише зато што оно оличава истовремено живот и смрт, „у пролећном зеленилу живота и оловном зеленилу смрти“. ¹² Он у своје певање укључује и познатог бугарског песника Рајча Русева Рајсна, који му је братски дао писмо за шпанског лиричара са многим питањима. А кључна се појављују у завршном делу песме:

*И зашто фламенко је розе?
И зашто нам крв је црвена?
Само то те питам Лорка,
Знам да је све друго ЗЕЛЕНО!*

Фламенко, који у себи садржи нешто од краљевског достојанства, помпе и поноса, добио је розе боју. А крв, која у извесном смислу претставља Сунце, ватру, и такође, краљевско достојанство, симболизује суштину живота, његова животна начела, снагу и подмлађивачку силу, а такође носи у себи и нешто од црвене соларне енергије.

Поента је на зеленом, које претставља мешавину плавог и жутог, али и комбинацију неба и земље, те је у том смислу мистично и тајновито као и астрални простори у које је Милчо загледао.

У песми *Антиастро* Милчо саопштава да су му дојадиле формуле и срачунавања далеких звезданих пространстава; питања о црним рупама су му преко главе, као и све што се односи на планете Венеру, Марс, Сатурн, Јупитер и слично. Он препушта радознале астролозима да им, ако то они желе, сачине „астралну кућу и хороскоп“, па хуморно-иронично додаје:

*И на истину та лаж ће да вам личи,
ко на ТВ-у биће логично и тип-топ.*

---

¹¹Федерико Гарсија Лорка, *Неверна супруга*, Удружење издавача и књижара Југославије, 1996, стр. 7.

¹²Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, Просвета – Нолит, 1986, стр. 17-18.

Песник би радије да одгонетне „зашто су облаци бели и очи зелене“? Уместо астрономије, њега емотивно-еротски зазива питање ко води љубав у животно-сензуалној летњој ражи и зашто Она чека увек баш њега.

Цветков пева и „риђој“, „светлоокој“, „блиставој“ Луни, разбијаној од метеорита, што му плиму мужевне „снаге даје и увећава“. У обузетости Луном, која у извесном смислу оличава женску премоћ, као царица небеска, песник је у пуном заносу достиже „дању“, по светлу. У наставку се пита да ли је Луна измишљена од месечара и да о њој песници „праве стихове и пишу поеме“. Она која има власт и премоћ над плимом и осеком, над водама и годишњим раздобљима, очарава уметнике а сматрало се да у чаровитом смислу има утицаја и на будућност. У последњој строфи, Луна је за песника *света икона*, којој се моли тражећи пут до раја.

*Селено – Васељено, Камино, Камино!
Месечина по друмовима ми без краја.*

Попут Миткета, јунака из *Коштане*, који види друмове под месечином, тако и наш песник, обузет замамним чарима Луне, доживљава прочишћену афектацију небеског после слетања авиона.

Катја Маринова¹³ са химничним усхитом велича з р н о, које храни, и жели му да нарасте „велико,/ као Сунце.“ У њеној лирско-поетској васељени је и мрав, који се са љубављу брине о зрну и „оносветски зрикавци“. Поетеса је доста солидно упозната са етимолошком основом назива зрикавца, па зато песму без наслова започиње речима „Оносветски зрикавци засвираше. / Кренуше са белим коњима / по белим пољима наших душа...“ Зрикавац се понекад именује као „божји коњ“ на пример на руском северу,¹⁴ али он је и оносветски, када су у питању разасртна поља душе. У сличном тону, она завршава песму, помињући зрикавце и њихову свирку, „да би могле / наше препорођене душе / да напусте храмове“. Храмови су једна врста микрокосмоса и претстављају могуће место за пребивалишта божанске природе,¹⁵ па зато поетеса и указује на тај духовни аспект.

У песми означеној бројем „3“, развија се једна врста паралеле између мрава и њихове многобројности¹⁶ и више пута апострофираног зрна и зрневља, које такође упућује на мноштво, али поетеса зрну, у неким моментима, придаје и космичка значења, па ту надовезује и напред поменуте зрикавце, који без зрачне снаге Сунца „нису могли да живе / да би свирали.“ Она особину многобројности мрава доследно и са пуно истанчаности остварује у корелацији са зрневљем, под којим мрави сагињу леђа и подчињавају му се, али и брину о њему са љубављу.

¹³М. С. Димитријевић, „Вечно препорађање неба и земље у стиховима Катје Маринове“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, стр. 779-780.

¹⁴Александар Гура, *Симболика животиња у словенској народној традицији*, Београд, 2005, стр. 387.

¹⁵Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 50.

¹⁶А. Гура, исто, стр. 383.

Поетеса Улјана Паскалева успешно негује хаику песничку форму и лирски је обогаћује небеско-космичким сликама. Посматрајући димњак, који у ноћи наизглед додирује Месец, она ту поетску визију претаче у хаику тростих:

*Високо небо –
Месец још млад
пробада димњак.*

На занимљив и лирско надахнути начин Улјана Паскалева гради космичко – поетску слику љубавног заноса, који води на „седмо небо“, „Шестокраки зраци“ из „кадифених“ очију њеног драгог, чаробно милују „њену ауру“ и разлиставају овоје њене душе, тако да је остао само један атом

*Који ангелогласно запева,
разбуди јој све ћелије
и одапе их право горе,
где начини од њих ново Сазвежђе...*

Она пева и о особеној врсти „космичког сливања“ помињући „небески звездолет“, који доводи у непосредну везу са собом и својом нутрином. Под шекспировским насловом „Сан мајске ноћи“ и она се обраћа зрикавцима, који започињу свој концерт: „Шумска вила / је слушала, / и претворила се у цвет.“ Цвет овде оличава женски принцип и посудастаи облик, који је у лирској вези са шумском вилом. Поента ове песме је у знаку анђела на небу што „у дугу се разлиста“. Дуга, поред осталог, симболизује преображење, као и небеску славу; она је мост између овог света и небеског раја; а у односу на све претходне космичке симболе, она у завршници може да претставља чаровити престо Бога неба.¹⁷

На Ангела Ангелова, професора на Факултету музичке уметности у Пловдиву, овде ћемо се осврнути у једном помало неуобичајеном лирско-мемоарском тону. Срео сам га у Пловдиву, заједно са поетесом Јорданком Брзинском Дандан, када сам са Милчом Цветковим путовао на Рожен, због организовања Седме бугарско-српске астрономске конференције. Са њима смо обишли знаменитости овог древног и славног града, античког Филипополиса и престонице кнежевине Источне Румелије, због чијег је уједињења са Бугарском, краљ Милан 1885. неславно заратио са нашим суседом. Ангел нам је испричао низ пикантних и занимљивих појединости, које су ми помогле да темељитије дочарам лепоту и необичност пловдивских културно-историјских споменика и занимљивости српским учесницима, које сам на путу за поменути конференцију провео кроз овај град.

У Ангеловој лирици, љубавни занос и жена и њене чари су средишње теме, којима песник често даје небеско значење.

---

¹⁷Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, стр. 39.

*да бих те имао
залепио сам на небо
звезде
које је неко
скинуо
да бих те имао
широко сам отворио
двери
свих Васиона.*

Описујући љубавно спајање са својим „сунашцем“, и надолazeћи врхунац каже:

*Страхујеш од урагана који се ближи
(нас двоје смо му у оку)

а сада види два сунца на небу.*

Узносите пловдивска поетеса, Јорданка Брзинска Дандан, коју сам упознао заједно са Ангелом у овом граду а са њом сам суделовао и на Мелничким поетским вечерима, у песми *Отвори прозор*, крајње лапидарним стиховима пева:

*Љубе се
сунце и земља.
Зачињу пролеће.

Ветар је дунуо
вест да разнесе.
Отвори прозор.*

Прозор се отвара зраку и васколикој светлости Сунца, али и светлости Земље и у том смислу симболизује свеколику способност примања и пријемчивости; он је својеврсно отворено око простора у коме се зачиње пролеће и вазноси ветар.¹⁸

Поетеса је као и њена песма о зрочно отвореном прозору, окренута универзалним симболима који означавају једну врсту првобитног савршенства. Њен поетски „Незавршени круг“ је свеукупни симбол потпуности и целовитости.¹⁹ Он скоро да нема почетка ни краја и као такав укида време и простор у име васпостављања љубави.

---

¹⁸Ж. Шевалије, А. Герберт, *Рјечник симбола*, Загреб 1987, стр. 536.

¹⁹Ц. К. Купер, *Илустрована енциклопедија традиционалних симбола*, Просвета-Нолит, Београд 1986, стр. 79.

*у ходницима мисли
ноћ се мота
на љубав
са тобом игра*

Круг који симболизује циклично кружење око ње, „описује срећу“ у смислу бескрајног кретања и неомеђености.

Зинаида Чаушева²⁰ обликује песму од бројних питања, која понекад имају и реторско-поетски карактер. Песму *Небо од питања* почиње допадљивом сликом о летњој роси, служећи се овом истанчаном симболиком; јер роса је нека врста небеског благослова,²¹ па у том смислу она отвара питање:

*Окупана у летњој роси,
да ли сам прочистила душу
до следећег лета.*

Роса се овде показује као животворна милост, која прочишћава душу. У наставку, она се обраћа питањима љубави, захватајући оно што је дубока човекова нутрина. Доброта јој је штит за опстајање, нарочито у тенуцима дубоке усамљености. При том поставља питање шта ако је срећа само илузија, док су бол и патња тегобна свакодневица. Људскост коју истиче поетеса, управо се доводи у непосреднију везу са обличјем душе изражене у знамењима.

У средишњем делу песме, она помиње врапца, коме је помогла да полети („Зар не спасих у себи изгубљену људскост?“). Врабац се у словенској народној традицији појављује у знаку брачне и љубавно-еротске симболике. У неким фолклорним текстовима, он се повезује и са народним играма, посебно у руским божићним песмама и плесовима.²²

Неко тајновито небо саздано од бројних и сваковрсних *питања* испуњено је тугом; а поменута роса у почетним стиховима у завршном делу песме доводи се у непосреднију везу са кишом која напаја земљу, како би се родио нови живот. „Вода је свака киша, / вода од летње росе, у којој се окупах.“

Симболика росе је у многим традицијама блиска симболици кише. То је поетеси Зинаиди знано, Међутим она у наведеним стиховима као да призива неку врсту бисерне росе божанског порекла. Јер њена роса не заборавља далеке и неостварене снове. То је небеска роса, која је сва у знаку непрекидне обнове.

---

²⁰М. С. Димитријевић, „Антологијски стихови Зинаиде Чаушеве поетесе сунца и љубави“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, стр. 790-791.

²¹Ж. Шевалије, А. Гербрант, *Рјечник симбола*, стр. 566.

²²Александар Гура, *Симболика у животиња у словенској народној традицији*, Београд 2005, стр. 445.

Песма под симболичким насловом *Деца у замку под звездама* Маје Митове је антологијска по својој вредности, веома слојевита и вишезначна²³ па би у том смислу захтевала студиозну анализу скоро сваке слике, песничке синтагме и полифоно разубјене симболике. Полифонију овде помињемо у смислу вишегласја присутних у појединим космичким појавама, потом у слојевитом погледу на свет поетесе Митове. Песма у овом погледу отвара својеврстан унутрашњи дијалог и могућност промишљања о најразличитијим стварима, укључујући ту распоред и композицију појединих целина, које воде ка поенти песме.²⁴ Наш је утисак да ма како био целовит и обухватан студијски приступ песми *Деца у замку под звездама*, скоро увек ће, због њене свестране отворености, бити могућности за дограђивање и даље развијање њених лирских визија и представа а да се при том не саопшти и она последња и дефинитивна реч и одредница.

При замишљеном повратку у детињство и напуштени велелепни, свенебески и људски замак, поетеса би да у љубавном заносу склони све вреже и лијане са улаза и да ускочи у «пролаз за двоје». При том би оживео онај старински, древни намештај, са својим чаробним мирисима, скривен под «загорело бело». Ово сивкасто белило у поетском и ликовно-визуелном смислу има изузетно значење, а поетеса га је употребила на најбољи начин, како то чине велики, у много чему недостижни, сликари попут Клода Монеа (*Ефекти магле*, сивобеличасти дим парњача на станици Сен Лазар) и Саве Шумановића (на пример *Шидски друм*).

Поетеса патину минулог времена метафорично види као «рђу година», коју жели да претвори «у прах напуштен од тишине». У бочицу, која путује безвременом, убациће смрвљене часове - и тако збрисати протекло време, на свом путу ка детињству. А потом, протрљаће крик у коприви да на величанствено поетски начин «поткује травњак на прагу». Особена флора попут коприве, врбе, травњака са својом вишезначном симболиком, обогаћује дух овог певања. А ту је и галоп разиграним бескрајима.

²³Вишезначност и семантичка основа на којој овде инсистирамо је категорија такозване *Нове критике*. По мишљењу Виљама Емпсона вишезначност се односи на различита и сваковрсна значења одређеног израза у речнику, али и „на све, чак и најсуптилније вербалне нијансе, које омогућавају различите реакције на један те исти део језика [*piece of language*]. – William Empson, *Seven Types of Ambiguity*, 1930.

²⁴Појам полифоније у књижевности увео је Михаил Бахтин у анализи дела Достојевског. „Појам полифоније је у тесној вези с појмом недовршеног дијалога у коме никада не бива изговорена последња реч.“ – М. Бахтин, *Estetyka twórczości słownej*, 1941, у *Problemy literatury i estetyki*, наведено према књизи Ана Бужињска, Михал Павел Марковски, *Књижевне теорије XX века*, Службени гласник, Београд 2009, стр. 173.

Галопираћемо њеним разгранатим бескрајима.

И на реци ћемо разседлати плаво.

А чим јутро спусти беле завесе,

стазе ћемо обавити тајнама.

Стазе обасјане звездама, којима се поетеса кретала са својим садругом, скрива од дневне вреве обавијајући их тајновитим. Она их завештава гласнику-претечи да их објављује када им «месечева кандила» што украшавају небо, опет дарују мистичну светлост ноћи. Поетеса жели да се добош којим гласник објављује вест да је она зауздала и покорила време и опет постала дете, чује и у оном другом свету – сада и овде, извештавајући о њеној победи.

На крају, поново се враћа замку, уочавајући при том магичну звездану спиралу којом ће «сићи двоје деце». Замак детињства је својеврсна склонитељска небеска кућа, која се имагинативно остварује звезданом спиралом што може да оличава свеукупност и вечност. У поетској спирали је присутно бесконачје, као и могућност враћања у безвременост, која оличава свевременост, младалаштво и детињство.

Структура ове песме, њена оригиналност, лирска осмишљеност, врло прикладне стилско изражајне појединости те садржај и мотивске преокупације, произилазе из дубоко проживљене потребе поетске реинкарнације песничког бића и поетесиног трансмодерног враћања и реверзибилности. Даровита уметница овде полази само од унутрашњих нагонских импулса за које тражи суптилно и танано поетско рухо и заодевање у лирске визије, које далеко надмашују ону јужносрбијанску, балканску, миткетовску *жал за младост*.²⁵ У овој песми Митова врло вешто прожима и преплиће оно што је дух модерног поетског израза, са традиционалним, на моменте архаичним, подижући све то на виши ниво општељудске и универзално драматске представе о пролазности и изминућу скоро свега на овом свету и у животу. Она мајсторски бира појединости којима ће песнички и уметнички оваплотити слику минулог детињства са призивком да се оно оживотвори у младалачки замишљеном и велелепном небеском замку под астралним сводовима.

Преостају нам даља студиозна преиспитивања вишедимензионалности и модерне, скоро додекафонске музичко поетске осмишљености песме Маје Митове *Деца у замку под звездама*.

Пред читаоцима је и песма без наслова (*Као таласи године пролазе*), истанчаног песника-астронома Петка Недјалкова, професора Софијског универзитета, који посебно велику пажњу поклања беспрекорној рими и математички прецизној организацији песме. Због особености његове поезије и професионалне окренутости звездама, овде смо га, као астронома-песника

---

²⁵Бора Станковић у нашироко познатом делу *Коштана* са играњем и певањем, у најелементарнијем смислу, али дубоко људски и истинито изражава поменућу жалбу.

уврстили мада не припада песничком клубу „С Геом на Редуту“. Недјалков живот и његове недаће и ударце, лирско-поетски претставља као пловидбу по немирном, узбурканом мору. Недјалков је започиње лепим поређењем „као таласи године пролазе“... Таласи су, као што је познато, у сталном и непрекидном кретању, и као такви, назначавају ток промена и илузија.²⁶ Године бесповратно пролазе: „Нас двоје, док нас бриге ломе, газе / сами претварамо живот нам у Ад.“ Ад је место недоокучиве патње, па то претварање живота у паклену ситуацију и има продубљену психолошку и етичку утемељеност. У тај контекст укључује се својеврсна конфликтна ситуација људске психе... Урањање у таласе указује на раскид са уобичајеним; а само храбри и одважни имају снаге да се изборе са валовитим ударима судбине и да њихов налет дочекају грудима. А то је у знаку борбе за егзистенцијални опстанак и истрајавање: „А затишје је увек санак сваке буре / и морски закон је – да стењеш тишином.“ Као научник и песник, он се лирски обраћа морским законима. А симболика тишине, коју овде помиње у извесном смислу, надовезује се на тишину о којој пева у раније објављеној песми *Буђење*.²⁷ Астроном-поета, када га са вољеном вода заврти у своје „спирале – нежне млечне путе“, дочаравајући небо, украшено сјајем далеких звезда наше Галаксије што видимо као раскошно – чаробну траку названу тим именом, жели да им се душе „усмере на горе па да / стигну у други – звездани океан“.

Пошто смо у претходном периоду остварили увид у доста широк и обухватан круг савремених бугарских песника, у чијем смо узноситом певању препознали низ астралних симбола,²⁸ за ову прилику издвојили смо, према личном афинитету, једанаест књижевно-поетских стваралаца, од којих је већина присутна и у ранијем представљању,²⁹ уз придруживање нових.³⁰ Међу њима постоји извесна мотивско-тематска блискост, по линији односа према животворним појединостима које уносе у своје стихове, клонећи се апстрактних лутања; уз настојање да изворно оваплоте своје аутентичне песничке доживљаје. Поетски израз им је оплемењен суптилнијом симболиком, и то не само када су у питању космичке преокупације, већ и наизглед ситне, али занимљиве лирске појединости попут математичких формула и симбола, теорије релативности, љубавне преданости, сићушних мрава, кастањета, певања цврчка и сл. Песничка форма им је врло разнолика, од лирске

²⁶Ц. К. Купер, Исто, стр.169.

²⁷М. С. Димитријевић, «Поезија науке и наука поезије Петка Недјалкова», *Зборник радова конференције «Развој астрономије код Срба V»*, Београд, 2009, стр. 282-286.

²⁸М. С. Димитријевић, „Савремена бугарска поезија; Клуб песника „С Геом на Редуту“ и чаровитост лирско-космичке инспирације“, *Зборник радова конференције „Развој астрономије код Срба V*, уредник М. С. Димитријевић, *Публикације Астрономског друштва „Руђер Бошковић“*, Св. 8, Београд, 2009, стр. 759-791.

²⁹Евгенија Маринчева, Рајчо Русев Рајсин, Илијана Илијева, Милчо Кирилов Цветков, Катја Маринова, Зинаида Чаушева, Маја Митова, Петко Недјалков,.

³⁰Улјана Паскалева, Ангел Ангелов, Јорданка Брзинска Дандан.

дескрипције, преко интимистичког певања, до сажетих хаику стихова. Песнички израз им је у знатној мери однегован, понегде лирски истанчан, са дубљим емотивно-сазнајним означањима. Поред стилске неуједначености, већина овде присутних песника доследно гради своју поетску визију света, трагајући за новим и релативно мало обрађиваним темама, које обликују у сагласју са својом концепцијом света и живота. Ови и други препеви, уз самоназначене опаске и коментаре, у даљој перспективи могу да представљају добру основу за један мали избор из њиховог стваралаштва.

Овде понуђена остварења једанаест бугарских песника, дају јасну слику не само о њиховим поетским донетима и умећу, већ и о разноврсним лирским могућностима за надахнуто поетско описивање неба и чаробних појава и објеката који га украшавају, надахњујући не само астрономе, него и песнике, сликаре, писце, филозофе и људе који уживају у његовим лепотама.

ЕВГЕНИЈА МАРИНЧЕВА

Округли Месец

Ове вечери кривац за моју несаницу
је
округли Месец.
Он осветљава моје мисли,
мада то нема смисла,
само ти си у мени.
Али нека се и Месец увери –
видеће само тебе.
И да ли знаш?
Није Он крив!
Крив си ТИ!

На Месечевој светлости

Када вечерас легнеш,
затвори очи,
и пусти Месец да проникне у твоје мисли.

Одговориће ти на необична питања –
ко сам ја,
зашто те надахњујем,
зашто ти дајем своју љубав,
зашто сада...
и зашто на такав начин.

Немам више питања

Упитала сам Месец
зашто и од када је преузео све моје.
Одговорио ми је, да је стар,
и од када се сећа, тако је.
Да питам звезде.
Оне ме одведоше Сунцу,
које ми шапну:
Питај своје срце!
Више
немам
питања.

Пун Месец

Видела сам ... пун је Месец.

Наш стари гласник,
помилова ме нежно
и рече ми,
пожелећеш ме.
Пољуби ме ваздушасто
и напусти.
Отишао је код следећих заљубљених.

А ја остадох,
ослушкујући таму...

Пун Месец

Треба ми сан...
а он не долази.
Уместо њега – идеш Ти –
најлепша приказа у пустињи
мојих осећања.
Протежем руку, да те додирнем
али ти нестајеш,
остављаш ме саму усред пешчане
пустоши...
Не љутим се.
И без тога сан не долази.
Зато се опет јавља
следеће чудесно привиђење.
Потпуна копија првог.

Математика у доба пуног Месеца

Округли пуни Месец сабира
два тела и две душе у једно.
Недостају
бисекција угла, симетрале,
висине и диференцијали,
медијане, интегрални, лимеси и
тригонометријске зависности.
Решења су
у потпуности у области недозвољених
вредности,
зато што се логаритмује скуп –
нешто апсолутно забрањено!

Нова лема:

Неопходан и довољан
услов:
Скуп се логаритмује
само
по времену спајања
и јединствено
у време пуног Месеца.

**НЕШТО,
ШТО МИ ДАЈЕ КРИЛА И ЧИНИ МЕ СРЕЋНОМ,
КАДА МЕ НАСМЕЈЕШ –**

Сећање,

Да љубиш мој смех.

Лекција из љубави

Страх ме је.
Да ћу бити у белој димензији,
И да ћу желети
Да ти кажем,
Да те волим.

Да ли ћу то урадити.

Учитељ треба да је принципијелан и строг.
Каква иронија...

Једино Бог даје лекције из Љубави!

РАЈЧО РУСЕВ РАЈСН

Путујуће позориште

Месец на танком облаку седи,
На пут смо се, брате, макли.
У звезданим кочијама до мене си ти
Са маском из прошлог спектакла.
Идемо кроз ноћ и велики циркус
Дићи ће своју небеску шатру.
У славу Мудрог што има укус
За тај драги и страشان театар.
Све ће да бљесне на сцени опет.
Не мари што умор те обузе!
Гледаћеш таленте и лепа свет
Чудеса и аплаузе.
А после ће нам прићи Месец –
Наш поштовалац највећи
„Хвала, господо, дођите нам опет
Радоваћемо се таквој срећи!“

Ту смо завршили улогу своју.
Одавде надаље је јасно,
Хеј види над дрветом звезду моју,
А твоја је она десно.

***

МАЈА БУГАРСКО, мајко Бугарско!
Од мале ране највеће су боли.
Мало по мало сви су те издали,
мало по мало сви су те крали.
Мало по мало – Бог да не види
а и Рогатог да не увреди.
Дан да надмудри. Ноћ да превари.
Зар нема таквих? Зар ја сам једини.
Тебе убијају, ја се не огласих...

Мајко Бугарско, мајко Бугарско!
Рекли су: нема те. Беше – су рекли.
Звезде се пале на место свећа.
Ко те убијао? Ко ли те се сећа?

***

ЗА МЕНЕ СИ КАО ИЗМИШЉЕНА.
Као идеја. Као знак.
Истинскија но у другој истини,
Коју ја само сада знам.

Тамо могу да направим све.
Да те преобразим у жену, у цвет.
У чашу вина. Или птицу
После у онај знак опет.

Или да те претворим у стих.
У песму: И ко да ме сневаш,
да чујем, без да знаш то ти,
и саму себи како певаш.

***

ДОЋИ ЗОРО, од мрака ме лечи!
Дођи дане, од таме ме спаси!
Показујте, да се не изгубим,
не падајте звезде, јер закасних.

Немој стазо, ти да ми кривудаш!
Ако паднем, ја сам ћу устати.
Нећу вама, ни смеха ни суза.
Под звездама тражим.
Он је тамо.

***

ДАН И НОЋ СУ НОГАВИЦЕ ДВЕ
од панталона на времену.
Навлачи га да голо не иде,
Када путује кроз Васиону.

Земља је зато час црна, час бела –
зависи којом је ногом рита!
И ја, да му се неби видело,
Да је двоного и без копита,

ситно кривудам и напред гурам.
А синоћ се сетих зашто !
Зато што обе ноге
У један отвор турам!

ИЛИЈАНА ИЛИЈЕВА

Хаику

***

Месец вршидбу`
намеће
дан се смањује.

***

Ледени висуљак
гледа прозор
наопако.

***

Клик! И галеб
ми је у објективу.
Остао је лет.

***

Снежне пеге
у осветљеном сунцем
блату – иде пролеће.

Из збирке Пижо и Пенда³¹

Једна мува
кружи над сунцокретом
до заласка сунца.
Страшило до изласка
гледа звезде.

---

³¹Пижо и Пенда су имена две мале фигурице направљене од белог и црвеног конца, које се традиционално налазе на мартеници, малом украсу којим се Бугари дарују првог марта, и стављају га на одело. Према старом веовању, када носе црвено и бело, желе да умилостиве Баба Марту да скрати зиму и брже донесе пролеће.

Грех је пут за двоје у звездани прах

тако је – да, то знају сви
тако и премудри старци
у светим Божјим књигама написаше
или су написали да не бисмо знали –
да не би питали – Боже – ако је љубав грех –
шта је онда мржња –
да ли је љубав давање новаца на зајам
и ако је јабука узрок греха –
да ли је грех пред свима пут кроз звездани прах
шта је открио Њутн, да му свако верује без сумње
а све је љубав између Њега и Жене
и не проклија у мисао – рана – из насеља

Ајнштајнов имејл

ако не могу да напишем најлепшу песму за тебе
да ли ћеш ми опростити
ти сигурно - да
не знам да ли ћу и себи ја
желим цео космос на дар да ти дам
само једним додиром
нека буде случајност у теорији вероватноће
у формули за релативност Ајнштајна слово ненађено
ако бих знала његов имејл молила бих га сваки пуни час
за једну научно доказану лаж
да тамо где текст прелази у нови ред
баш тамо има нешто апсолутно

А вулкани су ујутру тихи

После Сатурна, Меркура и Онтарио – Ири
да одемо и на планински врх?
Има чуда у Руанди – жена је Гахинга.
Мухабуре има мужеван дух.
Није Вихрен³² нема језера да ме смири,
али два пут је већи од Олимпа
а вулкани су ујутро толико тихи
да може на њима да се дрема.

---

³²Највећи врх на планини Пирин у Бугарској

Не реци не мили, купих ждребе с кобилом
На вашару код Великог Конарета³³ -
преврнух све, дисах прашину и труње –
ал продадох бабине дукате!
Тако нема ништа да нам клепеће успут –
Да нам се причини ко ланци роба.
Јер сам бела жена на твојим грудима
у Африци у црном добу.

МИЛЧО ЦВЕТКОВ

Волим те

Волим те Увече
када изгреју звезде,
и када дуги дан прође,
као црно вино опијају очи те,
када си ти, када у мене дођеш.

Волим те у Јутро,
кад Месец нестаје
када бели дан започне
а ти ме тераш, изгараш, не стајеш
и тло ми се под ногама миче.

Волим те Дању
кад заслепиш Сунце пламено
лепотом, и нема класа и сламе
што међу нас не буде овршано
после љубавне наше помаме.

Волим те Ноћу
јер тада сам он
кога ћеш чекати упркос и потопу
што стиже на коњу а не чује се звон
и преобраћа те у Калиопу.

Волим те Упркос
волим те чак
волећу те и кад Земља нестане
док срце не пукне, нек види свако
да љубав никад не престане.

---

³³Село у Бугарској

Волим те Толико
волим те тако
и свесрдно те молим
ово запамти
и не заборави
обожавам да те волим.

Волим те.

Пред звезданим вратима

*Софија, Астрономска опсерваторија,
Млад месец, 6.02.2008, 22:23*

Ко отвара лако звездана врата ту?
Ко с гитаром пева звезда серенаду?
Ко то плаче сам, самцијат на свету?
Те сузе радости, дају ми награду.

Вече. Млад је месец. Тамна, тамна ноћ.
Кад је тако црна, боље сјаје звезде.
Астроному с лиром машта даје моћ,
а надања нова у души се гнезде.

И упркос ветру, тога зимског дана,
Улазе у салу заснежене поете,
седају тихо, погледа задивљена,
слушају и певају о звездама куплете.

Витешки успеси бљеште сад у тами,
свако је заштитник када тражи дама,
заклетве до неба кад смо с Женом сами,
и од смрти веће истине нам нема!

И стоје на прагу Васионе бездна,
загрљени певају и слушају звезде.
Ту је стало време, и све ишчезава,
астро-поетична маштања нам језде.

Наранцасто небо

Овога јутра наранцасто је небо.
Значи поклон од ветра је коњ, не кобила.
Гледам твоје очи и не сањам то,
већ уздишем, како лепа си била!

Овога јутра сам ветар, и дувам од вечери.
Зато иду као рашчупане птице.
Овога јутра од љубави, не од страха треперим,
и маштања су ми опет прострта на жице.

Ово пролеће неочекивано, тако дуго ишчекивано,
долете са последњим поривом и летом.
Чим не затвори врата, значи чекаш ме,
и не притискам звоно, већ горе идем трком.

Овај дан, у тај час, у овом животу мислим сада,
колико ретко из твога бокала сам пио!
Овога јутра небо је наранцасто, као ћивот било,
у коме није злато већ љубав. И будим се. Осана!

И видим те наранцасту! Катја³⁴.

Зелено писмо Лорки

Драги Лорка,
Од мене имаш писмо,
просто ти га носим, јер за друго нисам.
Брат ми га, Лорка, Рајсн³⁵ даде,
не одбиј ме, гомилу ми питања зададе.

Прво да те питамо зашто,
у Шпанији расту маслине?
Грану, две откидох, не сто,
а плаветнило неба сине!

Ако их окренеш, погледај, Лорка:
Као сребрне струне беласају.
Зашто у Севиљи и на Мајорки,
Кастањетама звече и таласају...

---

³⁴Катја је песникова супруга

³⁵Рајчо Русев Рајсн, песник и ауторов пријатељ

И зашто фламенко је розе?
И зашто нам крв је црвена?
Само то те питам, Лорка,
знам да је све друго ЗЕЛЕНО!

Антиастро

Доста ми је да говорим уз формуле,
да вам рачунам колко су звезде далеко,
Зашто постоје црне рупе и сјајне флокуле,
на та питања нек вам одговори други неко.

Зашто је Венера врело и загушљиво место,
да ли на Марсу постоје канали и пирамиде.
Како да на Сунцу нема дана, где је несто,
Да ли се све опет врти, а људи то не виде.

Одакле Сатурн има прстене јарке?
Што Јупитер краси црвена пега?
Има ли Титан смарагдне арке?
Зауоставите другог - питајте њега.

Уживаћете у његовој астролошкој причи.
Сачиниће вам астралну кућу и хороскоп.
И на истину та лаж ће да вам личи,
ко на ТВ-у биће логично и тип-топ.

Од мене, како ниче нада после кише тражи.
Зашто постоје облаци бели и очи зелене,
ко се све додирује као луд у летњој ражи,
и зашто она увече чека мене.

Луна

Луни Цандевој

Достигох Луну дању – по светлу.
Видех да је риђа, светлоока, блистава.
Макар је од разних метеорита разбита,
плиму ми снаге даје и увећава.

Да ли је измишљена од месечара,
и за њих бледи сјај ноћу ствара.
За њу не само поете безбројне
Праве стихове и пишу поеме.

У природи има врста таква,
што сваки Лунин следи дах.
Од ње зависи будућност је каква
Дал' дишемо, или постајемо прах.
Као штит, забит у етар пред нама,
прва је мета и жртвеник пламен,
све бриге и злобе нам она склања,
што проби је преби небески камен.

Загледан у тебе о света иконо,
на коленима молим пут до раја.
Селено –Васељено, Камино, Камино!
Месечина по друмовима ми без краја.

31. 10.2007 NYC (после слетања)

КАТЈА МАРИНОВА

***

Оносветски зријавци засвираше.
Кренуше са белим коњима
по белим пољима наших душа.
Свирали су,
да би их чули.
Повлачили су струне
између нас и небивствовања,
да би опседнули ветар.
Ко их чује,
ко осети подстицај
у гривама коња,
срећан је.
Од коњске гриве до растрзане душе
растојање је два педља.
У њима је тело,
зазидано у ћутање.
Оносветски зријавци засвираше
да би могле
наше препорођене душе
да напусте храмове...

3.

Мрави кренуше.
Полако и сигурно преузеше
тврђаве,
у којима зри зрно.
То, з р н о,
расло је је велико, велико...
Велико,
као сунце,
без кога зрикавци
нису могли да живе,
да би свирали.
То, з р н о,
очекиваше мраве,
зато – да би настао хлеб –
неко је требао да се побрине
о њему са љубављу.
И мрави знадоше,
да су на овој земљи,
да би стварали
нове и нове мраве,
који ће сагињати леђа
под з р н о!
Нове и нове мраве
који ће се –
подчињени великом закону –
бринути о з р н у
са љубављу.
Мрави знадоше.
И чинише то.
Мрави су се одрекли свега ,
што су други
створили,
зато што је створено било лет,
а о н и су лазили.
Користили су несавршенство
оних закона,
који су давали власт
онима који лазе, забринутима,
предназначенима
да се са љубављу брину
за з р н о.

УЛЈАНА ПАСКАЛЕВА

**НА ПУТЕВИМА ХАИКУА
ХАИКУ КАМЕНЧИЋИ**

Изгреви

***

Бледи месец,
Дегаове балерине
прогоне ноћ.

***

Високо небо –
месец још млад
пробада димњак.

***

Ветар воли маглу,
испарења вајају
најдражи лик.

***

Небески знаци –
багремове гране
најдражи поклон.

Сазвежђе

Из кадифених му очију,
са благим мирисом кафе,
излазили су дуги шестокраки зраци,
који су чаробно миловали њену ауру
и разлиставали један по један
безбројне ланене овоје
њене Душе...
На крају је од ње остао
само један атом,
који ангелогласно запева,
разбуди јој све ћелије
и одапе их право на горе,
где начини од њих ново Сазвежђе....

Космичко сливање

Када појашеш небески звездолет,
таласи у мени и ван мене су једно,
а ја сам бамбусово стабло.
Срела сам те по спирали,
и спознала твој сјај,
бесмртна сам, миг – бескрајан,
у лаву ти се увијам
зали ме с Нилом, но прездравих,
а семе од Сиријуса у мени
расцвета се у лотос...

Сан мајске ноћи

Белонога и боса,
на прстима –
у росу загазих.
Била сам корњача –
Са људским лицем.
Загри ме ветар,
пољуби ме пчела,
заvole ме киша,
зави ме трава...
Сунце ми листиће осуши,
буба мара ми постаде капица
паук ми колевку испреде.
Јабуков цвет
Од олује ме сакри.
Мајски ме бумбар
на плес позове,
љубоморан је багремов цвет.
Префињено зрикавац
концерт ми започе –
ненадмашни Маестро.
Шумска вила
је слушала,
и претворила се у цвет.
Несташан облак.
Даждоносним смехом нас зали,
одозго.
Анђео на небу –
у дугу се разлиста.

АНГЕЛ АНГЕЛОВ

Да бих те имао

обојио сам коња
зелено

да бих те имао
залепио сам на небо
звезде
које је неко
скинуо

да бих те имао
широко сам отворио
двери
свих Васиона

да бих те имао
чудовиште зелено(око)

Заљубљујем се

сунашце моје
сјајиш
сјајиш ми у срдашцу
изгревам и ја
грејем зраком на лицашцу ти
затвори очи
затвори
(да би ме Видела)
отвори душицу
отвори
(да бих се Улио у Тебе)
осећаш
осећаш лепршање лептирастих крила
(то сам ја)
страхујеш
страхујеш од урагана који се ближи
(нас двоје смо му у оку)
а сада види два сунца на небу

Месечев зрак

Месечев зрак додирује
огледала мојих језера.
Планина сам.
По брежуљцима ми
ка теби језера теку.
Огледају се,
додирнута зрацима Месеца

ЈОРДАНКА БРЗИНСКА ДАНДАН

Отвори прозор

Љубе се
сунце и земља.
Зачињу пролеће.

Ветар је дунуо
вест да разнесе.
Отвори прозор.

Незавршени круг

Према заласку
идем и осмехујем се

у ходницима мисли
ноћ се мота
на љубав
са тобом игра

јавно
сунчев над гласић
просипа кокице
спуштају се у дубину

из бразде дугог ишчекивања
изливена радост сестре
мама он је добро
добро је мама

око мене
описује срећу
незавршени круг

ЗИНАИДА ЧАУШЕВА

Небо од питања

Окупана у летњој роси,
Да ли сам прочистила душу
до следећег лета?
Да ли ћу те још волети,
ако ми твоје очи не узврате с љубављу?
А зар ми није доброта
штит за опстајање
пред оштрим ножевима дана?
И чему све када тебе нема,
а сваки дан јечи од самоће?
Шта очекујем ако је срећа илузија,
а бол ми је свакодневица?
Када сам помогла врапчету да полети
Зар не спасих у себи изгубљену људскост?
Небо је испуњено тугом.
И тамо је код послања –
проливена киша да напоји земљу,
а у њој нов живот да се роди.
Тако да буде!
Вода је свака киша,
вода од летње росе
у којој се окупах,
у жељи да те додирне
Роса, која не заборавља,
моје сањање,
тако далеко,
тако неостварено!

МАЈА МИТОВА

Деца у замку под звездама

Када опет будемо деца
свратићемо
у напуштени замак.
Склонићемо лијане са улаза.
Ускочићемо у пролаз
за двоје.

Оживеће древни намештај,
заривен под прегорело бело.
Расковаћемо рђу година
У прах напуштен од тишине.
И убацићемо у бочицу
часове разбијене на мрве.
Непорасла одела из сандука
нагнуће се над колевком
коња врана.
И дивље ће копита полудела
да поткују травњак на прагу.
Протрљаћемо крик у коприви.
Савићемо, препознаћемо је.
Галопираћемо њеним разгранатим бескрајима.
И на реци ћемо раседлати плаво.
А чим јутро спусти беле завесе,
стазе ћемо обавити тајнама.
Завештаћемо их гласнику-претечи.
Да им објављује путеве под новим
месечевим кандилима. А добош да му одјекује
и у оном другом времену.
Са вешћу, да ће у замак
по звезданој спирали
сићи двоје деце.

ПЕТКО НЕДЈАЛКОВ

***

Као таласи године пролазе,
Једна за другом – без повратка назад.
Нас двоје, док нас бриге ломе газе,
сами претварамо живот нам у Ад.

Но нема како – сем да се дубоко гњурнем,
Грудима удар да чекам – ко таласолом.
А затишје је увек санак сваке буре
и морски закон је - да стењеш тишином.

И нека, када нас заврти вода
У спирале си – нежне млечне путе,
да се не гаси љубав наших тела,
да душе опет са надом полете.

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

За миг застали – на катарци тог брода
што је од таласа бесних љуљан,
поново да се усмере на горе па да
стигну у други – звездани океан.

„WITH GEO ON THE REDOUTE” UNDER THE STARS

Lyracally-poetical creativity of contemporary bulgarian poets Evgenia Marincheva, Raicho Rusev Raisyn, Iliana Ilieva, Milcho Tsvetkov, Katya Marinova, Uliana Paskaleva, Angel Angelov, Jordanka Brzinska Dandan, Zinaida Chausheva, Maja Mitova and Petko Nedjalkov, and cosmical motives in their verses were analyzed and considered.